

Leif Mutén

Nationalekonomins nestor

Erik Lindahl.

Den 26 november promoveras professor Erik Lindahl till hedersdoktor vid Köpenhamns universitet. Denna ovanliga utmärkelse till den svenska nationalekonomins grand old man kommer som en ny bekräftelse på hans internationella ryktbarhet.

Erik Lindahl hade efter docenturer i Lund 1920 och Upsala 1924 sedan 1932 hunnit bekläda nationalekonomiprofessurerna både vid handelshögskolan i Göteborg och Lunds universitet, innan han 1942 definitivt kom till Upsala. Hans professur, som tidigare innehafvs av bl. a. David Davidson, omfattande, innan den vid Lindahls avgång 1958 delades, både nationalekonomi och finansrätt.

Ehuru företrädesvis inriktad på huvudämnet, nationalekonomi, har Lindahl även gett väsentliga bidrag till forskningen på skatteområdet, närmast finansvetenskapen. Gradualavhandlingen 1919 om beskattningens rättvisa har på sistone fått ny aktualitet både här i Sverige och kanske ännu mer i USA. I en festskriftsartikel i År (i Ekonomi, politik, samhälle) har Lindahl sammanfattat och övertygande försvarat sina huvudsaker från detta arbete. Grundtanken i avhandlingen är att problemet om statsutgifternas och beskattningens höjd och fördelning borde kunna lösas på ett logiskt sammanhängande sätt med tillämpning av gränsnytte-teoretiska metoder.

Framställningen utmynnar i ett krav på rensning av beskattningens motiv. En inkomstomfördelning genom progressiv beskattning bör, om den anses politiskt önskvärd, skiljas från en beskattning i förhållande till skatteförmågan. Den senare skatteformen kan vid en adekvat konstruktion av det politiska förhandlingsmaskineriet härledas ur medborgarnas normerade intresse av den offentliga verksamheten. I praktiskt tillämpning leder dessa idéer fram till ett system, där ned finansiella och konjunkturlära behov varierande skatteuttag bestrids genom en äkta förmågebeskattning, medan den inkomst-utjämnande delen av beskattningen står fast och inte godtyckligt skärps för tillgodoseende av

behov, som förslagsställarna inte själva finner värda att betala någonting för.

Först på Industriförbundets, senare även på offentligt uppdrag gjorde Lindahl under 30-talet undersökningar beträffande skattestrycket i Sverige och utlandet. När kriget kom var han med om utformningen av vår första oms. En betydelsefull insats gjorde han även genom att i en utredning så grundligt slå ihjäl den i vida kretsar omhuldade tanken på en engångsskatt på förmögenhet, att efterkrigstidens finanspolitik undgick denna belastning. Även efter kriget medverkade han i skatteutredningar. I olika artiklar har han behandlat bl. a. familjebeskattningsproblemet, det skattemässiga inkomstbegreppets omfattning, skattestrycksfördelningens förändringar i Sverige m. m.

Sina ekonomiska huvudarbeten, "Pennyteoriens mål" och "Pennyteoriens medel", utgav Lindahl 1929 och 1930. Här diskuterade han speciellt de teoretiska problemen, som är förbundna med definitionen av ett fast penningvärde som politiskt mål. Lindahl sökte anknyta sin definition till de praktiska krav — eliminering av risker och konjunktur störningar — som det ekonomiska livets funktion ställer på penningvärdespolitiken. Samma verklighetssinnade grepp på denna definitionsfråga möter för övrigt också i en artikel i Ekon. tidskrift från 1943, där Lindahl söker differentiera krigsprisstegringarnas grunder.

Under 30-talet var Lindahl också verksam i det stora forsk-

ningsprojektet Stockholm Economic Studies. Här framlade han i "National Income of Sweden, 1861—1930" utomordentligt betydelsefulla analyser av nationalin-komstberäkningarnas metodproblem, ett ämne, till vilket han ofta, senast 1954 i Ekon. tidskrift, har haft anledning återkomma, och där han fortfarande leder ny forskning.

De tidigare teoretiska arbetena sammanfattade Lindahl för den internationella publiken i "Studies in the Theory of Money and Capital" (1939), som bl. a. ger en bild av hans bidrag till utformningen av den s. k. stockmetoder. Däri ingår även en "algebraisk diskussion" av de med inkomstberäkningar sammanhängande grundbegreppen, vilken skulle kunna beskrivas som en serie nationalekonomiska axiom — om nu sådana alls vore möjliga att ställa upp i detta sammanhang. Den klassiskt klara framställningen i detta innehållsriga verk har varit den främst bidragande orsaken till det höga anseende Lindahl åtnjuter i den nationalekonomiska världen. Boken har översatts bl. a. till spanska och japanska.

I sin ställning som rådgivare i Riksbanken kom Lindahl under och kort tid efter kriget att även på det praktiska fältet syssla med penningvärdesfrågor. I den efter 1946 års kronappreciering inledda, penningvärdeförstörande politiken hade han emellertid ingen del. Tvärtom har han i flera skrifter (t. ex. "Spelet om penningvärdet", 1957) och artiklar framträtt som en kraftfull förkämpe för en inflationsbekämpande politik — särskilt betydelsefull, därför att han inte på något sätt står främmande för de sociala värderingar, som anförts till inflationspolitikens försvar. I sedelutgivningskommitténs betänkande (1945), som i väsentliga delar bär hans prägel, liksom i senare artiklar om riksbankens ställning och uppgifter, har Lindahl sökt finna en praktiskt gångbar väg att i vårt parlamentariska system ge ny realitet åt riksbankens traditionella förpliktelse till försvar av penningvärdet.

Även i utlandet har Lindahl verkat som rådgivare, bl. a. på FN-uppdrag i Chile 1950 och som konsulterande hos den australiska nationalbanken två år senare. En rad utländska resor och gästföre-

GRÅ G

"vara dig hörsam"

Elisabet Hermodsson framträder i universitetets ritsal med en rikhaltig utställning. Illustrativa arbeten och ett ambitiöst upplagt måleri presenteras ymnigt men blir lite svårtillgängliga, då verken har placerats så lågt på väggarna att de bäst kan avnjutas av en pygmé. När man har knäat sig runt lokalen ett par varv, upptäcker man att de brutna färgharmonier och den grå glansen är uttryck för en metodisk strävan att gestalta den verklighet, som vi alltid har inpå oss men som vi så sällan har ögon för.

De lite glanslösa kompositionerna bygger upp ett djuprum, och man urskiljer interiörer i en serie verk omkring en nedrökt eldplats omgiven av slänga och slitna föremål. Ljusreflexerna spelar på ytor av sot och damm och smuts. Detta uttrycks med ett rikt fakturregister av kontraster som blankt och matt, halt och gryntigt, tjockt och tunt. Det

läsningar kröntes för tre år sedan med valet till president i International Economic Association. I denna egenskap organiserade Lindahl bl. a. i somras en expertkonferens om inflationsfrågan.

När köpenhamnsuniversitetet ger Lindahl hederslagern, är detta en händelse, som inte bara gläder oss, som arbetar vid hans eget universitet, utan hälsas med bifall i hela den vetenskapliga värld, där han förvärvat så många goda vänner och hängivna beundrare.